

PENGURUSAN KESIHATAN KELUARGA

Berpanduan MBKPI

ISI KANDUNGAN

1

**Definisi Kesihatan
dan Gaya Hidup Sihat**

2

**Faktor mempengaruhi
Kesihatan Kerohanian,
Mental dan Fizikal**

3

**Saringan Kesihatan
Berkala**

4

**Merokok, arak dan
dadah**

9

Rumusan

**Kesihatan
Seksual/ Reproduksiif**

5

**Kesihatan Pra -Kehamilan,
kehamilan & kelahiran**

6

Susu Ibu

7

**Penjagaan
Kesihatan Bayi**

8

KEBAIKAN PENGURUSAN KESIHATAN KELUARGA

01

Menjamin kesejahteraan & keharmonian keluarga

02

Mengalakkan daripada berlaku penceraian berpunca daripada masalah kesihatan

03

Dapat melaksanakan tanggungjawab dengan sempurna

TAKRIF KESIHATAN

PERTUBUHAN KESIHATAN DUNIA (WHO,1948)

Suatu keadaan kesejahteraan fizikal, mental dan sosial yang sempurna, bukan hanya ketiadaan penyakit atau kecacatan

PERSPEKTIF ISLAM

Suatu kesejahteraan dan kesempurnaan fizikal, mental, sosial, rohani serta jasmani

العَقْلُ السَّلِيمُ فِي الْجِسْمِ السَّلِيمِ

Maksudnya: "Akal yang sihat hanya terdapat pada orang yang memiliki tubuh badan yang sihat."

ELEMEN KESIHATAN

01

**KESIHATAN
FIZIKAL**

02

**KESIHATAN
MENTAL**

03

**KESIHATAN
SOSIAL**

04

**KESIHATAN
ROHANI**

FAKTOR YANG MEMPENGARUHI KESIHATAN FIZIKAL

FAKTOR YANG MEMPENGARUHI KESIHATAN MENTAL

Daya
pemikiran
dan
sikap yang
positif

Bahagikan
masa dengan
bijak untuk
keluarga

Amalkan
nilai - nilai
agama
dalam
keluarga

Beri perhatian
terhadap pergaulan
anak -anak serta
kenali
kawan – kawan
mereka

Ambil
bahagian
dalam aktiviti
anak

Saling
Menghormati
dan memahami
sesama ahli
keluarga dan
masyarakat

Ada rasa
penerima,
Penghargaan
dan
bersyukur

FAKTOR YANG MEMPENGARUHI KESIHATAN SOSIAL

**HUBUNGAN YANG BAIK
DENGAN KELUARGA**

1

**HUBUNGAN YANG BAIK
DENGAN RAKAN SEBAYA**

2

3

**HUBUNGAN YANG
BAIK DENGAN JIRAN
TETANGGA**

4

**HUBUNGAN YANG BAIK
DENGAN MASYARAKAT**

FAKTOR YANG MEMPENGARUHI KESIHATAN KEROHANIAN

GAYA HIDUP

**PEMAKANAN
SEIMBANG**

**PERGAULAN
SOSIAL MENGIKUT
SYARIAT**

RIADAH

**TABIAT HARIAN
YANG BAIK**

KELEBIHAN RIADAH

**Mencegah
Penyakit Kronik
(Darah Tinggi,
Diabetes, Kanser,
Penyakit Jantung)**

**Menjaga Berat
Badan Unggul**

**Mengekalkan
Kecergasan**

Mengamalkan Aktiviti Fizikal
Senaman sederhana minima 150
minit seminggu (30 minit, 5 kali
seminggu)

PEMAKANAN SEIMBANG

PIRAMID MAKANAN MALAYSIA

Mengamalkan Pemakanan Secara Sihat

- Pemakanan seimbang
- Seimbangkan pengambilan makanan dengan aktiviti fizikal
- Berpandukan Konsep Pinggan Sihat

Halalan Toyyiban

PERGAULAN SOSIAL MENGIKUT SYARIAT

**Jauhi
Seks
Rambang**

Kesan:
Syphilis
Gonorrhoea
Hepatitis B
Hepatitis C
HIV
HPV

TABIAT HARIAN YANG BAIK

Elak Stress/Konflik

Elakkan daripada perkara yang boleh menyebabkan stres atau konflik

Cukup Rehat

Memastikan rehat yang cukup

Jaga Persekitaran

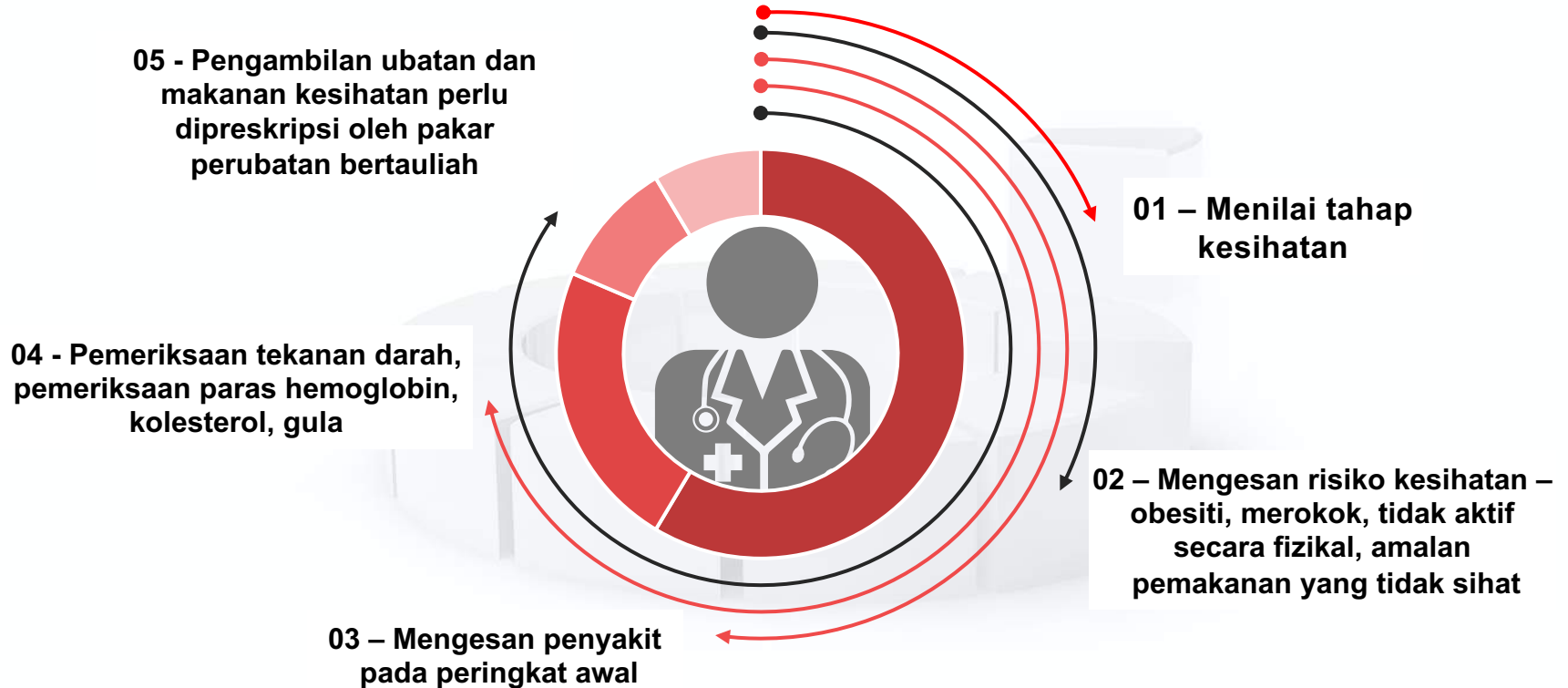
Menjaga persekitaan tempat tinggal dan tempat kerja

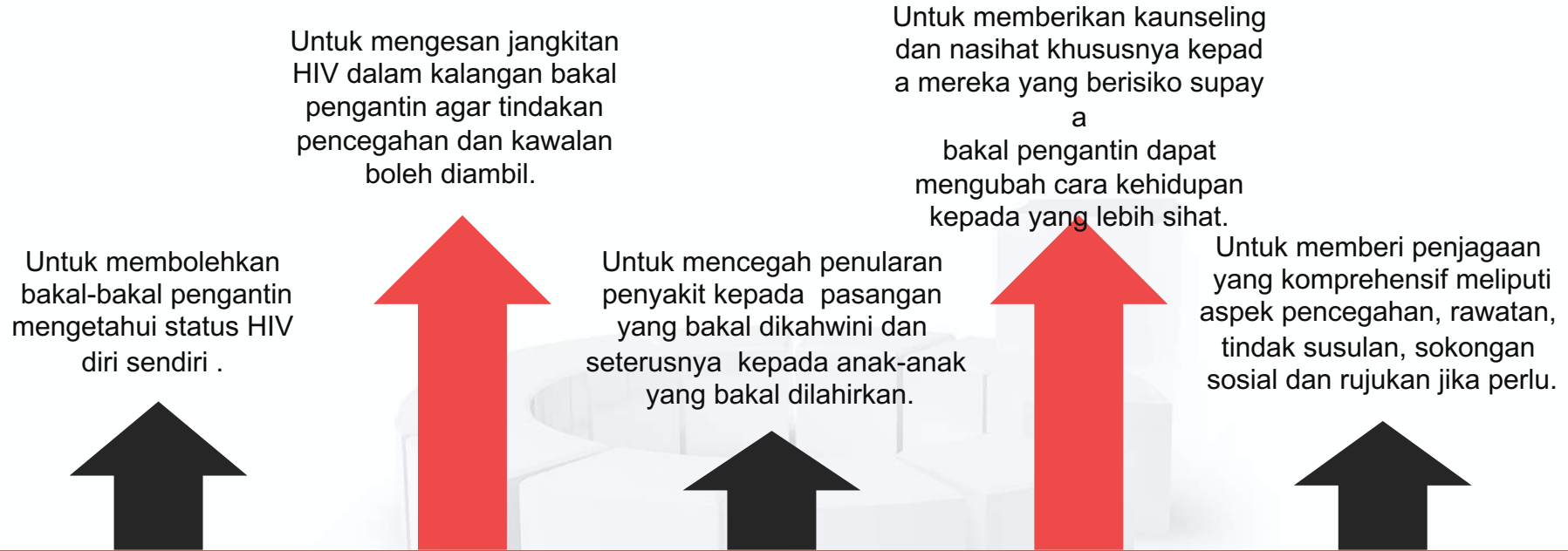
Jauhi Bahan Ketagihan

Substance abuse dadah, rokok, arak, gam, pil ecstasy. Hati-hati dengan edaran gula-gula mengandungi dadah terutama kepada kanak-kanak.

SARINGAN KESIHATAN SECARA BERKALA

SARINGAN HIV TIDAK MENGHALANG RANCANGAN PERKAHWINAN ANDA.

OBJEKTIF UMUM

UJIAN SARINGAN HIV PRA PERKAHWINAN

PEMERIKSAAN KESIHATAN

UNTUK SUAMI DAN ISTERI

- Ujian darah: mengesan jangkitan Hepatitis B, pembawa talasemia, jangkitan HIV
- Dapatkan imunisasi Hepatitis B (bagi yang lahir sebelum tahun 1989 di klinik swasta berbayar).

KEMENTERIAN KESIHATAN

Menyediakan khidmat kaunseling bagi saringan HIV pra perkahwinan (sekiranya positif – dirujuk kepada Pakar Perubatan Keluarga).

LPPKN

(Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga & Masyarakat) menyediakan perkhidmatan ujian mamogram (secara subsidi), pap smear & perancang keluarga (secara berbayar).

PEMERIKSAAN KESIHATAN

UNTUK ISTERI

- ☐ Pemeriksaan sendiri payudara (PSP)
- ☐ Pemeriksaan klinikal payudara (PKP)
- ☐ Pemeriksaan *pap smear* (umur 30-65 tahun, setiap 3 tahun selepas keputusan normal 2 tahun berturut-turut)

UNTUK SUAMI

- ☐ Pemeriksaan sendiri testis (PST).
- ☐ Dapatkan rawatan jika mengidap jangkitan pada alat kelamin

PROSEDUR SARINGAN UJIAN HIV

Keputusan ujian saringan HIV:

- **Keputusan Reaktif**
- **Keputusan Tak Reaktif**
  - **Berisiko**
  - **Tidak Berisiko**

Ujian saringan
HIV menggunakan
kaedah **ujian**
pantas @ 30 minit.

Bakal pengantin perlu
diberi pendidikan
kesihatan/ kaunseling
secara individu atau
berkumpulan sebelum
ujian dijalankan.

Tiada bayaran untuk
ujian, bayaran pendaftara
n sebanyak RM1.00 bagi
warganegara Malaysia
sahaja.

PERINGATAN!

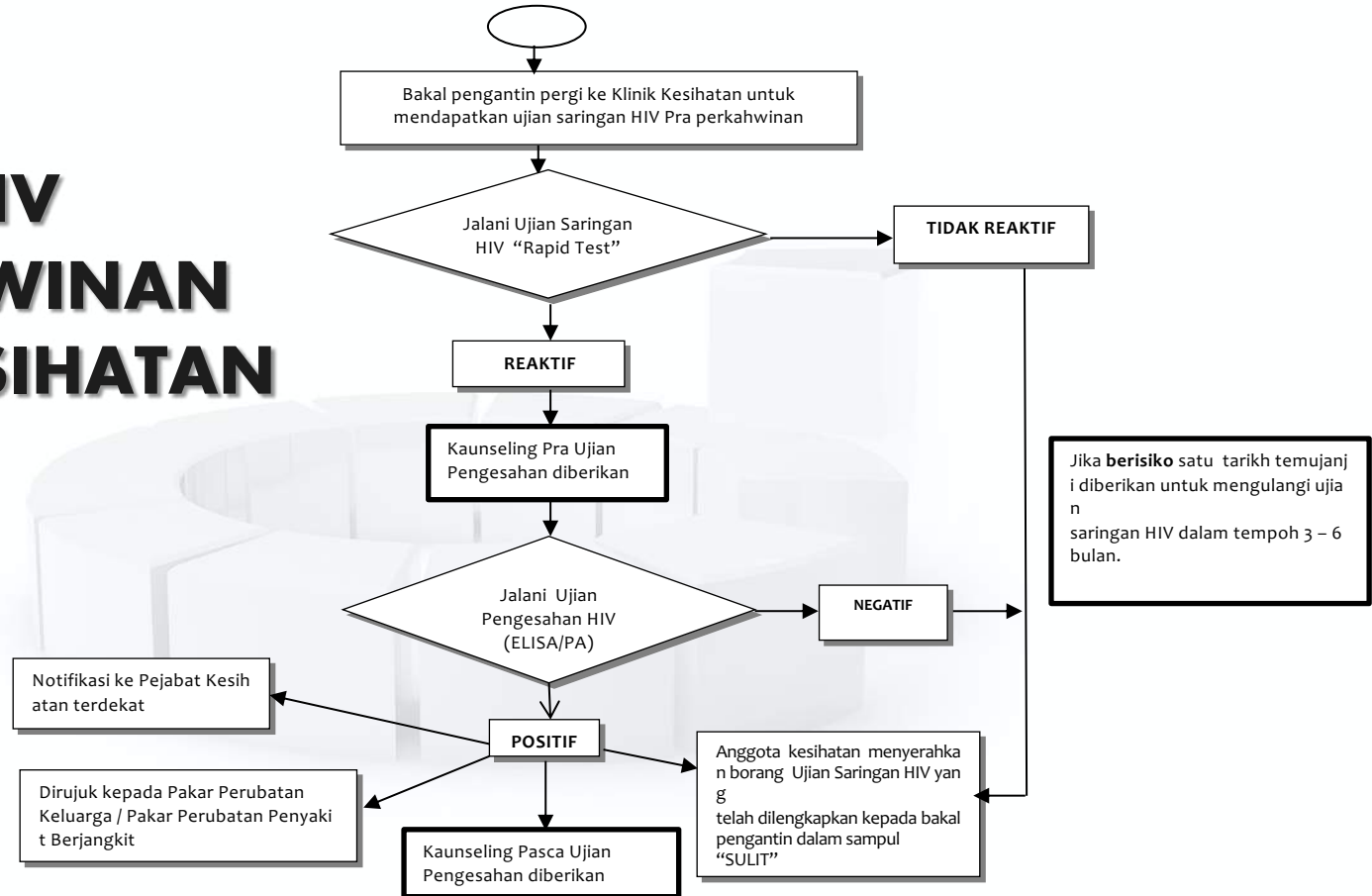
- ❖ Hanya sah dijalankan di Klinik Kesihatan Kerajaan seluruh Malaysia.
- ❖ Selewat-lewatnya ujian saringan dijalankan **3 bulan** sebelum tarikh perkahwinan.
- ❖ Keputusan ujian adalah sah digunakan untuk tempoh **6 bulan**.

Kehadiran dicatat
di dalam **buku**
daftar klinik.

Bakal pengantin
melengkapkan borang
UJIAN SARINGAN HI
V PRA PERKAHWINA
N
(KKM/HIV/SPP/1/09).

Kerahsiaan
dikekalkan
sepanjang masa.

CARTA ALIR SARINGAN HIV PRA-PERKAHWINAN DI KLINIK KESIHATAN

MEROKOK, ARAK(ALKOHOL) DAN DADAH

ROKOK

وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ

“Dan janganlah kamu menjatuhkan dirimu sendiri ke dalam kebinasaan.”

Muzakarah Jawatankuasa Fatwa Majlis Kebangsaan Bagi Hal Ehwal Ugama Islam Malaysia kali ke-37 pada 23 Mac 1995 telah memutuskan

“Merokok adalah haram dari pandangan Islam kerana padanya terdapat kemudahan.”

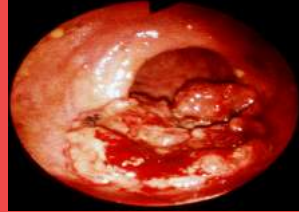
ROKOK

**KANSER
TEKAK**

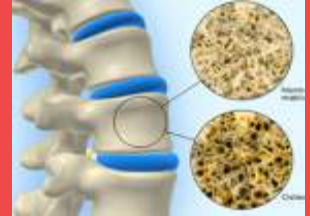
**KANSER
PARU**

**KANSER
PERUT**

**KANSER
USUS**

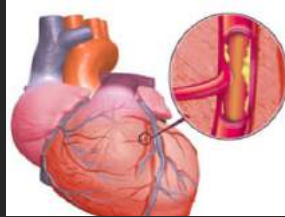

**REPUT
TULANG**

ROKOK

**ANGIN
AHMAR**

**PENYAKIT
JANTUNG
ISKEMIA**

**KANSER
PANGKAL
RAHIM
(WANITA)**

**KANSER
PAYUDARA**

**KANSER
MULUT**

MEROKOK DAN REPRODUKSI

01

Merokok dapat menyebabkan kehamilan di luar kandungan, yang mengancam nyawa ibu

02

Komplikasi lain:

- Kelahiran prematur
- Berat bayi lahir kurang
- Tumbesaran bayi di dalam kandungan terencat

ARAK(ALKOHOL)

TANDA- TANDA KETAGIH

Pertuturan tidak jelas, tidak teratur

Tidak seimbang tubuh badan

Tindakan lambat

Mengalami sakit perut, muntah, loya

Kurang sedar

Mudah marah

Sukar tidur

BAHAYA ALKOHOL

Kerosakan otak, ketagihan dan strok

Kabur penglihatan

Pendarahan kerongkong

Gangguan pernafasan

Dengupan jantung tidak berkala

Luka di dalam perut

Kanser Usus Kecil

Kerosakkan hati

Luka dalam usus kecil

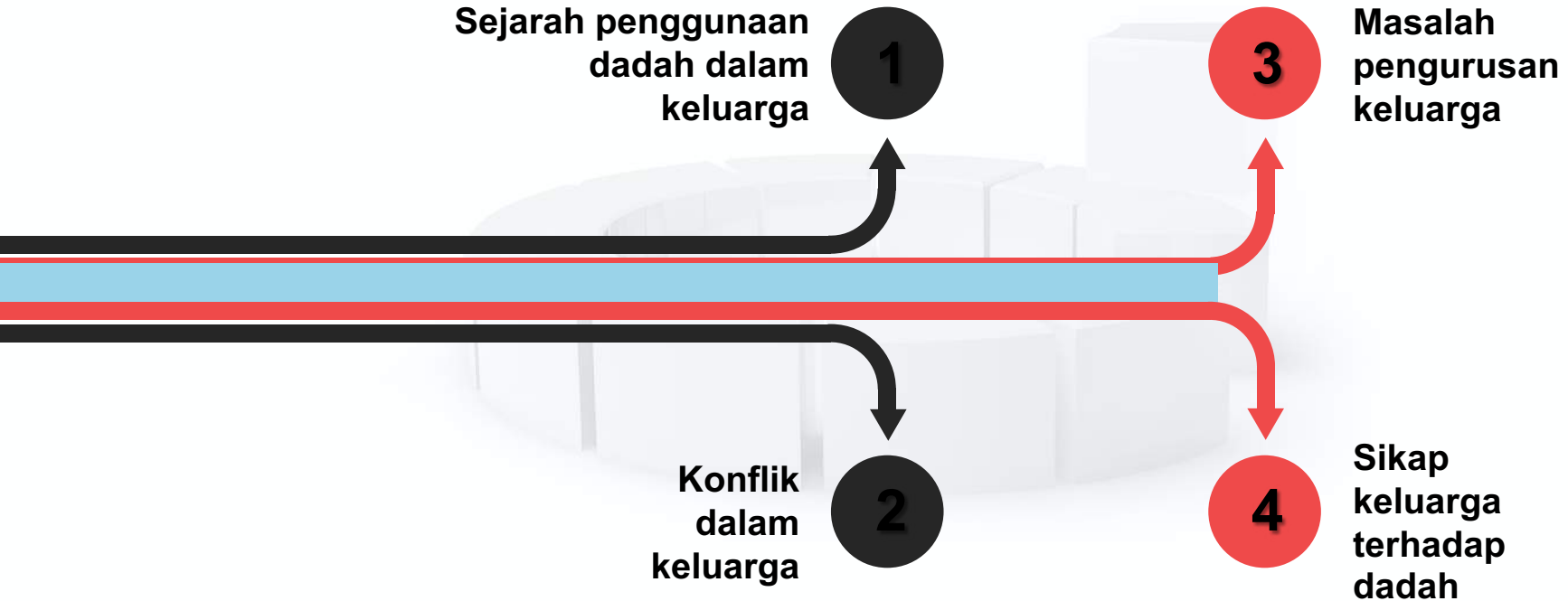
Kelemahan otot

Mati pucuk

Osteoporosis

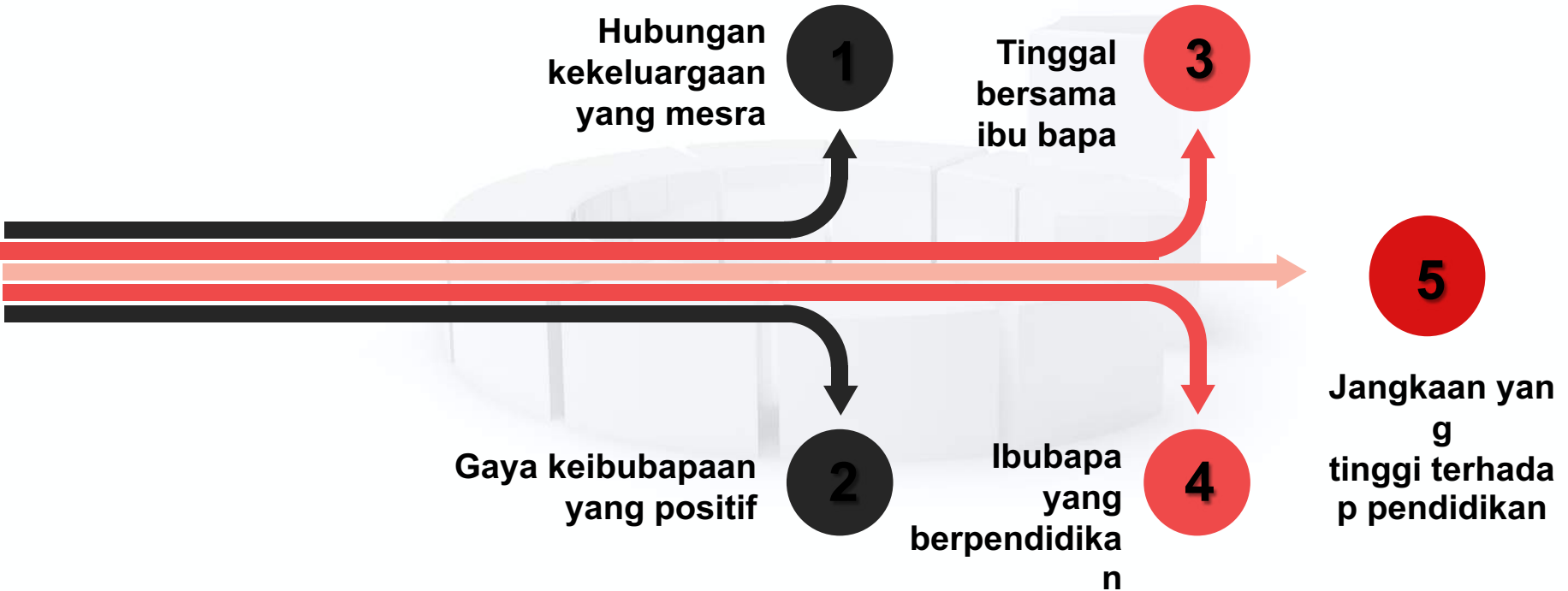
FAKTOR MEMPENGARUHI PENGAMBILAN DADAH

FAKTOR RISIKO

FAKTOR MEMPENGARUHI PENGAMBILAN DADAH

FAKTOR PERLINDUNGAN

KESAN PENYALAHGUNAAN DADAH

PERUBAHAN FIZIKAL

Mata merah/Anak mata mengecil
Kesan terbakar dimulut atau jari

Anggota badan menggeletar

Hidung kerap berdarah

Pernafasan berbau

Berat badan menurun atau meningkat
secara mendadak

Penampilan fizikal merosot

Percakapan tidak lancar/Kordinasi
badan tidak stabil

Hukum
menagih
dadah adalah
HARAM
Disepakati oleh
para ulama dan
melanggar
peraturan
dunia

PERUBAHAN TINGKAHLAKU

Menggunakan wang berlebihan setiap hari
Agresif, panas baran, tidak dapat kawal emosi

Merahsiakan aktiviti/
suka bersendirian

Selalu berbohong

Ponteng kerja

Bergaul bersama individu yang mempunyai
masalah tingkahlaku

Hilang minat terhadap aktiviti rutin dan hobi

PERANAN ANDA?

...dan mencari maklumat tentang ubat-ubat yang sering disalahguna dan tanda-tanda penyalahgunaan.

1

TINGKATKAN PENGETAHUAN

2

...terhadap permasalahan yang dihadapinya.

MENJADI PENDENGAR YANG BAIK

PEKA TERHADAP PERUBAHAN

...kesihatan dan tingkahlaku dan sosial pasangan/individu tersebut yang cenderung ke arah penyalahgunaan dadah

3

4

MERUJUK PASANGAN/INDIVIDU TERSEBUT UNTUK MENDAPATKAN RAWATAN DAN PEMULIHAN

...tentang permasalahan dadah secara sukarela, tanpa prasyarat dan tanpa ikatan perundangan di mana-mana Klinik Cure&Care (C&C) atau Cure&Care Service Centre (CCSC) di seluruh Malaysia.

JENIS JENIS DADAH

1 Opioid

Candu

Morphine

Heroin

Kodien

2 Marijuana

Pokok Ketum

Ganja

Hashish/Hash

Minyak Hash

3 Depresen

Barbiturates

Methaqualone

Tranquilizer

Alkohol

JENIS JENIS DADAH

4

Stimulan/
Perangsang

Amphetamine

Methamphetamine

Kokain

MDMA

5

Halusinogen

Ketamin

Psilocybin

Mescaline

Phencyclidine

6

Bahan Yang
Disalahguna

Steroid

Gam, Petrol, Inhalan

Daun Ketum

Ubat-Ubatan

HUBUNGAN SEKS YANG SIHAT

SEKS DAN KESIHATAN

Kesan Positif:

Kedamaian Hati

Untuk kepuasan maksimum diasaskan atas kasih sayang dan kemesraan

Awet Muda

Penting komunikasi 2 hala, kemesraan, saling memahami, keterbukaan dan tolak ansur

Kesihatan Jantung

Ibn Qaiyim Al-Jauziyah berkata,

“Tabib-tabib yang mahir berpandangan jimak adalah antara cara yang terbaik memelihara kesihatan. Air mani tidak harus dikeluarkan melainkan sekiranya ia bertujuan mendapatkan zuriat ataupun disebabkan air mani sudah lama tidak dikeluarkan. Sekiranya dibiarakan akan mendatangkan penyakit yang keji seperti was-was.”

MASALAH SEKSUAL

Tiada
Keinginan
Terhadap
Seks
(*Lack Of
Desire*)

Tidak
Sampai
Ke Tahap
Kemuncak
(*Lack Of
Orgasm*)

Sakit Semasa
Persetubuhan
(*Dyspareunia*)

Kegagalan
Wanita
Bertindakbalas
Dengan
Stimulus
Seks
(*Frigidity*)

Fobia
Terhadap
Seks
(*Sexual
Aversion
Disorder*)

Kontraksi
Vagina
(*Vaginismus*)

Disfungsi
Ereksi

KETIDAKSUBURAN (INFERTILITY)

1

Masalah mendapatkan anak selepas setahun
Menjalinkan hubungan kelamin.

2

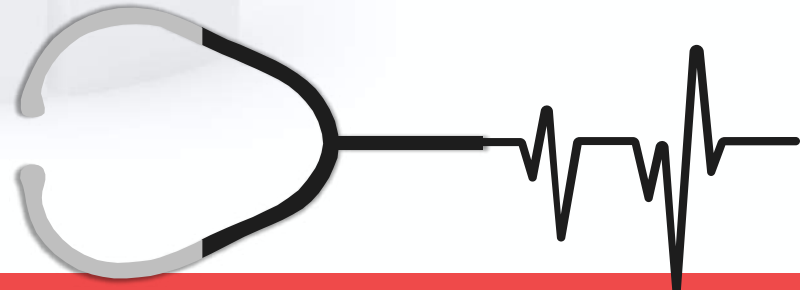
Semakin meningkat
di negara - negara
maju.

3

Dikaitkan dengan gaya
hidup dan faktor
persekitaran, selain
masalah kesihatan.

4

Memerlukan pemeriksaa
n kesihatan dan rawatan
awal kedua-dua suami
dan isteri rujuk kepada
doktor.

GENETIK (KETURUNAN)

ELAKKAN BERKAHWIN:

01 Sesama Keluarga Terdekat

02 Orang yang Mengidap Penyakit yang Boleh Diwarisi

Zuriat yang bakal dilahirkan boleh menghidap penyakit genetik yang sukar diubati seperti talasemia, epilepsi, dan skizofrenia (psikotik)

KEHAMILAN

Penjagaan Dan Pemeriksaan Kesihatan Semasa Hamil

Umur yang ideal untuk kehamilan 20-35 tahun.

Umur kurang daripada 18 tahun dan lebih 35 tahun risiko tinggi menghadapi komplikasi.

01

Tanda - tanda hamil

02

Pemeriksaan awal Kandungan sebelum 12 minggu

03

Jadual lawatan

04

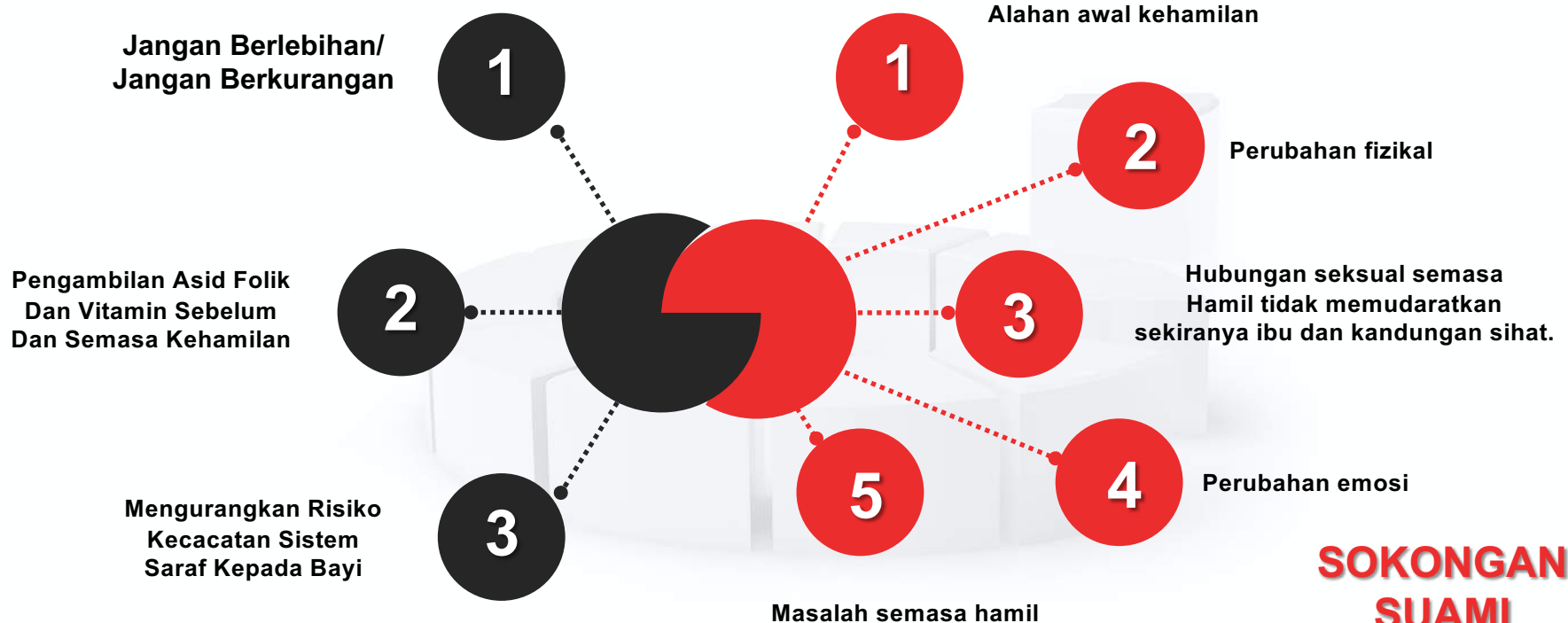
Masalah semasa hamil

05

Pemeriksaan gigi

KEHAMILAN

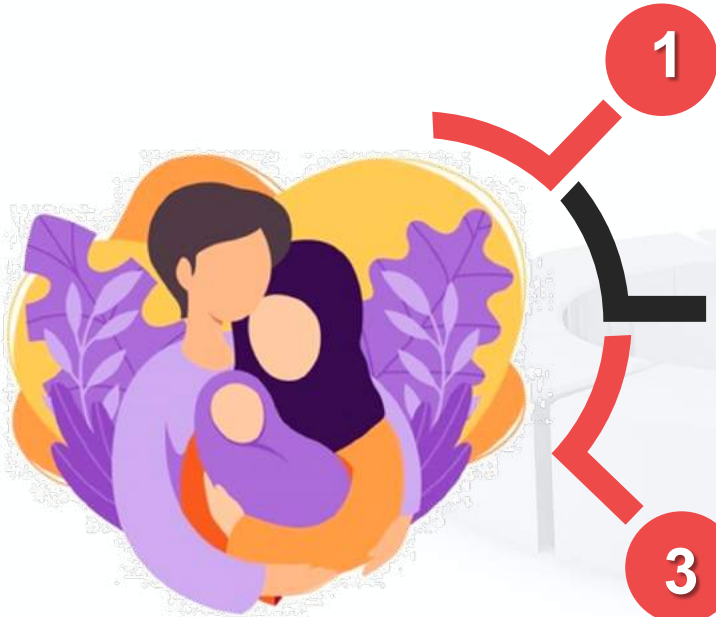
PEMAKANAN

**SOKONGAN
SUAMI
SEMASA
KEHAMILAN**

KELAHIRAN

KELAHIRAN YANG SELAMAT

1

Disambut oleh anggota kesihatan terlatih (Tidak terpengaruh dengan konsep *natural birth* termasuk *lotus birth* dan *doula* yang membawa kepada kelahiran tidak selamat)

2

Bersalin di hospital bagi kelahiran yang pertama

3

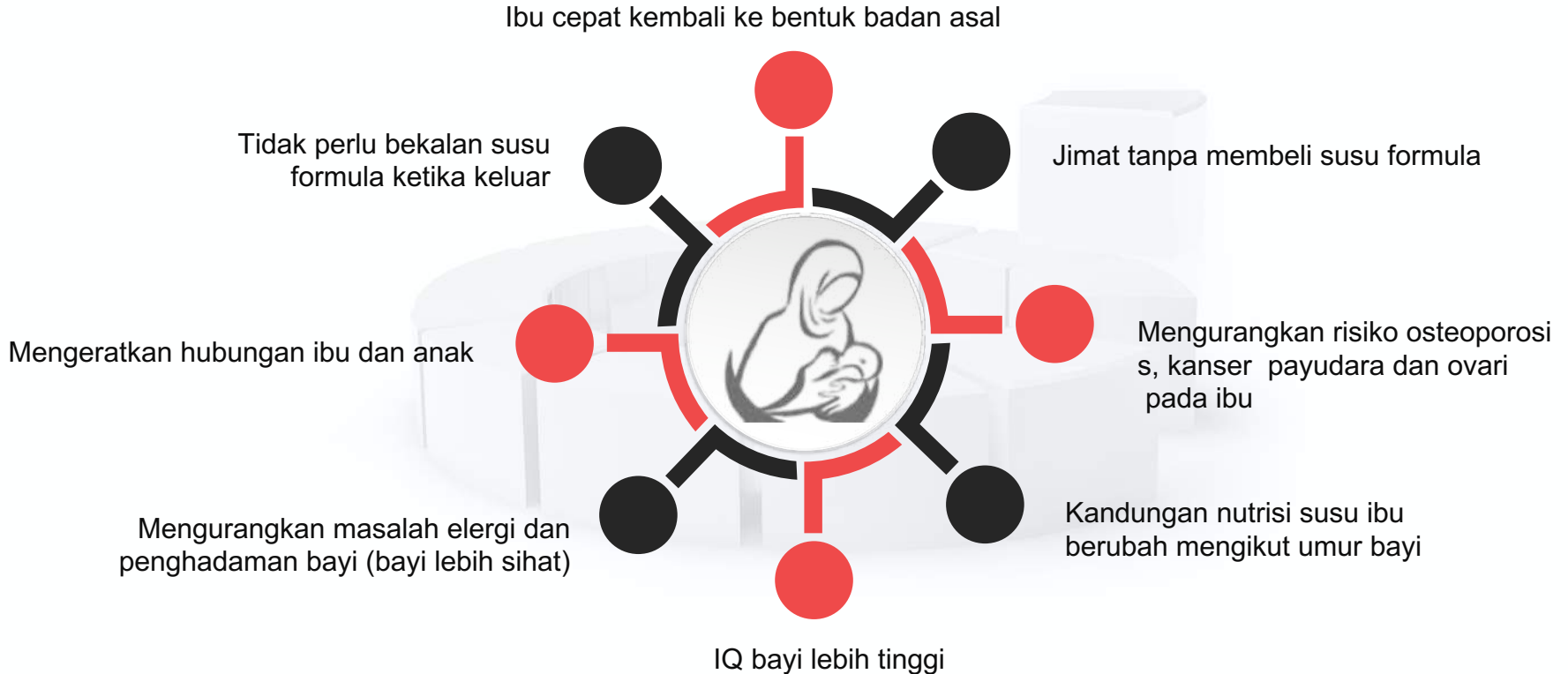
Bersalin di hospital yang mempunyai kelengkapan lengkap

Sokongan suami sepanjang tempoh kelahiran, berpantang dan bersama-sama menjaga bayi baru lahir. Ini dapat mengelakkan isteri daripada mendapat *post-partum blues* (meroyan)

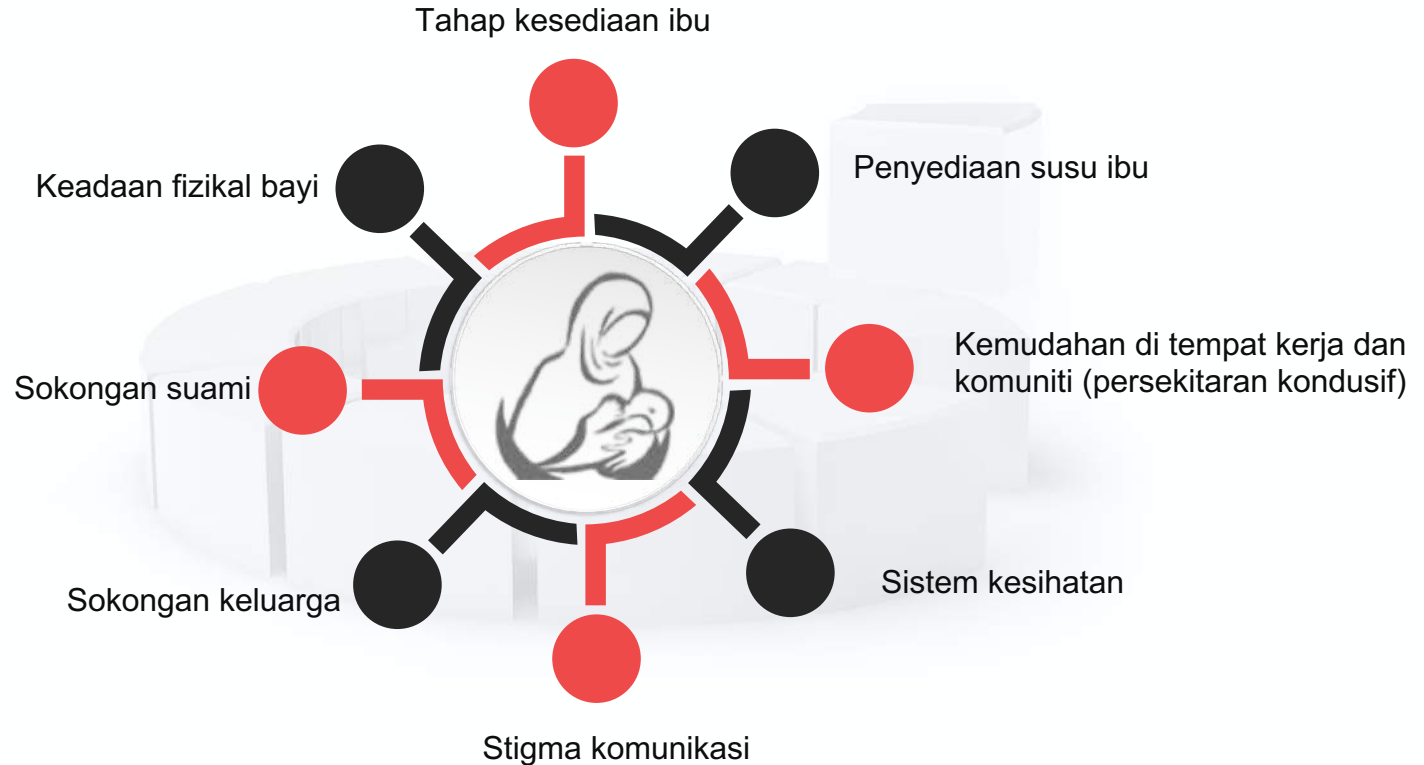
PENYUSUAN IBU

KELEBIHAN SUSU IBU

PENYUSUAN IBU

CABARAN PENYUSUAN IBU

KAEDAH PENYUSUSAN SUSU IBU

1

POSISI

Mendukung

Mendukung
Bersilang

Mendakap

Berbaring

2

PELEKAPAN YANG BETUL

3

KEKERAPAN PENYUSUAN

- 8 – 12 kali sehari
- Susukan bayi dengan kedua-dua belah payudara

4

SENDAWAKAN BAYI

Bayi di bahu ibu dan tepuk perlahan belakang bayi

Bayi di riba ibu dan tepuk perlahan belakang bayi

MEMULAKAN MAKANAN PEPEJAL

- Umur yang sesuai - 6 bulan ke atas
- Pilihan makanan:
  - Bijirin
  - Sayuran & ubi – Lobak merah, keledak, labu
  - Buah – Pisang, betik, epal, pear
  - Tidak ditambah dengan gula, garam, bahan perisa.

IMUNISASI ANAK

Penyakit-penyakit yang boleh dicegah dengan imunisasi

Tuberculosis
(Batuk Kering)

Difteria

Tetanus
(Kancing Gigi)

Pertussis
(Batuk Kokol)

Measles
(Campak)

Mumps
(Beguk)

Rubella

Kanser Pangkal
Rahim

JADUAL IMUNISASI

[illegible]

KELEBIHAN PERANCANGAN KELUARGA

Mengurangkan kadar kematian ibu
dan kanak-kanak

Menjamin kesihatan ibu dan anak

Membolehkan Ibu Merancang Kelahiran
Pada Peringkat Umur Yang Selamat

Anak memperoleh kasih sayang dan
penyusuan ibu yang mencukupi

Mengelakkan Kelahiran Yang
Tidak Diingini

Mencegah pengguguran

Mendapat Khidmat Kaunseling Untuk Ibu
Bapa Yang Berpenyakit

PERANCANGAN KELUARGA

Hukum adalah HARUS (dibolehkan)

Bagi tujuan merancang keluarga dengan cara
menjarakkan anak

Bagi tujuan pengurusan ekonomi kerana
berpendapatan rendah

Tetapi perlu disertakan dengan niat bahawa jika Allah berkehendakan pasangan itu anak, perlu redha & bertanggungjawab.

Hukum HARAM jika memandul lelaki & perempuan, mencegah & menghadkan bilangan anak tanpa sebab yang diharuskan syarak.

**MUZAKARAH
JAWATANKUASA
FATWA MAJLIS
KEBANGSAAN BAGI
HAL EHWAL UGAMA
ISLAM MALAYSIA
KALI KE 28
(29 FEBRUARI 1991)**

KAEDAH PERANCANGAN KELUARGA

PIL PERANCAN
G

SUNTIKAN
HORMON

IMPLAN

ALAT DALAM
RAHIM

KONDOM

APRIL 2010

				1	2	3	
4	5	6	7	8	9	10	
11	12	13	14	15	16	17	
18	19	20	21	22	23	24	
25	26	27	28	29	30		
1	2	3	4	5	6	7	8

PETUNJUK

- warna merah hari
- warna biru hari
- warna hijau hari
- warna putih hari

KAEDAH
SEMULAJADI

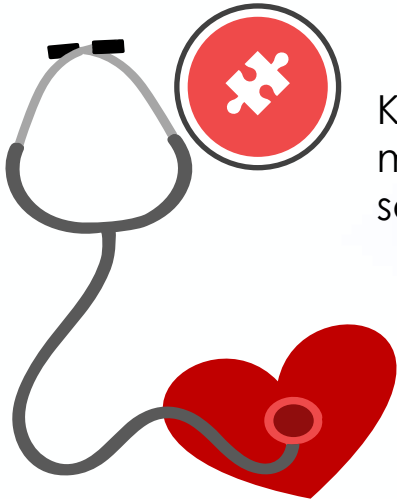
Ubatan/ alatan perancang keluarga dibekalkan secara percuma oleh Kementerian Kesihatan

RUMUSAN

Suami isteri perlulah sentiasa berusaha untuk meningkatkan taraf kesihatan mereka dan keluarga kepada tahap yang optimum melalui pilihan yang bijak serta bertindak aktif untuk mengesan penyakit dan mendapatkan rawatan padaperingkat awal.

Keluarga yang sihat dan sejahtera akan dapat melahirkan ummah yang berkualiti dan bersahsiah tinggi selaras dengan tuntutan Islam.

**TERIMA
KASIH**

